

I T - T A R B I J A F I L - Ġ H I E Ż
U L - M A G H M U D I J A

Din il-kitba hija addattata minn silta ta' informazzjoni dwar esperjenzi personali li Angela Zerafa minn Hal Qormi, kitbet lil Guido Lanfranco li permezz tal-programmi tiegħu dwar il-folkor ta' Malta u Għawdex fuq ir-radju RTK ta' kull ġimgħa jhajar lis-semmiegħa iċemplulu waqt il-programmi jew jiktbulu tagħrif folkloristiku ġenwin biex ma jintilifx

Dari il-miżżewġin mill-ewwel kienu jaħsbu għat-tfal. Hafna minn dawk li jindunaw li se jsiru ommijiet, mill-ewwel huma stess jibdeu jaħdmu xi ħaġa mill-ġhież tat-tarbija. Dan kien jikkonsisti, fost affarijiet oħra, minn sett tal-banju ta' l-enamel abjad bil-fjuri jew ikħal, bit-tripied fuqhiex jistrieħ, bis-sapuniera; iżda fuq kollox jaħsbu għall-ħwejjeg li se jkollha bżonn it-tarbija.

Dawn il-ħwejjeg jew ġhież għat-tarbija kienu jkunu mqassmin kif ġej. Il-blaġjeż, (lbiesi ta' fuq twal), il-qmejsiet (ilbies ta' taħt); il-faxx taż-żokra (strixxi ta' drapp mill-istess li minnu jagħmlu l-ħrieqi); il-fisqija twila u oħra qasira, aktarx maħdumin disinn spika, insiġ Malti, tkun wiesa' xi ħames pulzieri, ħoxna u twila; il-qlejba li tkun trianglu magħmula minn drapp artab; il-ħrieqi tax-xoqqa; il-ħrieqi tax-xugaman u tal-franelletta u oħra tal-franella, u fl-aħħar il-fustan, ħarqa oħra minsuġa aktarx f'Malta ta' materjal oħxon u ftit aħrax li għaliha ġie li użaw drapp tad-drill.

Meta tiġi it-tarbija, dawn il-ħwejjeg kollha li semmejna jifirxuhom fuq xulxin fuq ġenb is-sodda, waqt li jholluha għall-banju. L-ewwel ineħħu l-ħarqa tal-fustan, li mbagħad tiġi fil-wiċċ, warajha jitneħħew il-ħarqa tal-franella, tax-xugaman, tal-franelletta, (li hi irqaq mill-franella), dik tax-xoqqa, il-qlejba, u fl-aħħar il-faxxa taż-żokra. Malli tittella' t-tarbija mill-ilma sħun, ikollhom xugaman lest biex jixxuttaw, mill-ewwel iqegħduha fuq il-firxa li jkunu lestew, u jibdeu jirromblaw l-ewwel il-faxxa taż-żokra; fuq iż-żokra jkunu poġġew tajjara bi ftit terra tal *one two three* għax kienu jgħidu li dik fiha iż-żingu. Wara il-faxxa tissallab il-qlejba li tkun drapp artab ħafna u wara jitkomplew dawk is-saffi ta' ħrieqi kollha wara' xulxin, u jispiċċa bil-ħarqa tal-fustan, għax hi l-iżjed ħoxna. Wara dawn jinfaxxaw bil-fisqija u t-tarbija tiġi qisha Bambin ta' Praga (qisha fi stoċċ dritt); aktarx kienu jaħsbu li b'daqshekk il-baby jikber dritt, u ma tantx ikun hemm ċans li tilwilu dahru jekk ma terfagħux bil-galbu. Mhix l-ewwel darba li meta jibdeu jikbru xi ftit, lit-trabi ikollhom iħalluhom nofs fisqija, jigiġifieri ma jgerrbuhomx sa isfel, u lanqas jitwulhom il-friex, għax ġie li jkunu mill-imqarbin u jkunu jridu jagħtu b'saqajhom.

Issa jmiss li jlibbsuhom il-bluża ta' fuq, libsa oħra twila, u skufja tas-suf maġduma bil-ganġ. Minbarra dawn kien ikollhom il-vavaleri irrakkmati (jew il-pavaleri, għax f'Hal Qormi hekk kienu jgħidulhom); dawn kienu jkunu ħafna, għax kien ikollhom jinbidlu ta' spiss, għax malajr jixxarrbu. Miegħu kienu jegħmzu l-gažaža imdendla ma' xi ġiżirana b'labra żgħira, li meta jbid-

lulhom kienet tkun ukoll tad-deheb, qisba inkravata. Inbag ad jg attuhom bl-imleft twila bit-tarf irrakkmat bli-pi «.i v fuc k«t 1 t h i L f * W £ i " • f r " n « ' l e t t a

mal-wi tat-tarbija, jew ma' g ajnejha jew haiah* i! T " 5 * jibSghu l i x i ajta tas-suf tifta' tiditol f i l q l t ^ S b l J . * * ! xxerraqha. Fuqkollox kienu jlibbsuhom jersey parigg 1-Uk Vf V 11 it-tnejn kienu jkunu roa dumin b'disiniji sbie bU-2*n* bi-labar tanknitting Dawn il-hwejjeg ko 11ha uko 1 manikcttT nmm-r?J ^ . ^ e l l i kulurit, kollha kienu jin admu aktarx m U omm stess waqt It-tqala. " U 1

Ma ninsewx ukoll il-wejje 1-o ra ta1-mag rnudija. Dawn kienu il-blu a u 1-kappa rrakkmata, l-iskufja vj l-ka p p u n t a ' ta tha, il-pavalor pari , u il-maktur abjad bil-pontina t t - roag roudija kienet issir aktarx 1-g ada tat-twelid, g ax kienu jeromu l i j e k k j g a m m d u q a b e l 1-erbg a u g o x r i n s i e g h a , i t e l l g h u ru mill-purgatorju, u wkoll l i m a j m u r x j i r i x i a a l i t - t a r b u i j a u t m u t m i n g a j r i 1 - m a g m u d i j a . X i u u d k i e n u j g a m m d u f t i t r a n e t w a r a u j m o r r u 1 - k n i s j a a k t a r x b i l - m i x i . L - e w w e l k i e n u j i m x u i t - t f a l u t i t - t a r b i j a m a ' x i z i j a j e w k u i n , g h a x l - o m m a m a k i e n e t x t m u r i l - k n i s j a . W a r a j h o m j i m x i 1 - m i s s i e r m a l - p a r r i n u u w a r a j h o m i l - p a r r i n a b e j n i l - m a j j i s t r a u r - r e f f i e g h a t a t - t a r b i j a , l i t i b d a t i f t r a k e m m t i s t a ' i l - k a p p a b i e x t u r i i r - r a k k m u u 1 - f i n e z z a l i f i h a . D a k i n h a r 1 - i r i e l a k t a r x j i l b s u l i b s a s e w d a t a d - d j a g u n a r , m i n i k o l l u , u i n - n i s a a k t a r x 1 - g o n n e l - l a s e w d a .

Meta kien ikun hemm ftit tal-bog od, kienu jikru karrozzin u kul add jitgezzez fih. i e l i j k u n u e w k a r r o z z i n i ; m h u x b i s s , i d a w k o l l k o n t i s s i b , b h a l m a s a r f ' H a l Q o r m i , l i i i b u t - w i e r a e l p a r i l j a , u f u q r a s i - w i e m e l k i e n u j a g m l u r i x r o a j e k k i t - t a r b i j a t k u n t i f l a , j e w e l e s t i j e k k t k u n t i f e l . M i n b a r r a x - x e m g a , x i n i e s k i e n u j i b u m a g h o m k u a r u n t a l - f i d d a f e g i r , m h u x g a x i 1 - k n i s j a m a k i e n x i k u n h e m m i m m a b i e x w a r a j p o u h f i l - v e r t r i n a u j i s t g u j g i d u " a r a b ' d a k i l - k u a r u n t g a m m d e t " .

Wara 1-mag mudija, avolja ftit nies, u fost il-imga, isir it-trattament. Kien ikollhom kikkra kokotina, aktarx tal-kawkaw, grogg Brandy tal-Qalb, grogg ani ett, Benedittin, vermouthe, u ro o l i n a m a r , a d a r j e w i s f a r . T o r t e l l a t a ' 1 - i n t r i t a , f o r m a t a ' q a l b g a l l - p a r r i n i u o h r a g a l l - m a j j i s t r a ; p a n e d i s p a n j a , b i s k u t t i n i f o r m a t a ' e s s e t a r - r a h a l i m e j n a b i l - e l u , f r o t t t a ' 1 - i n t r i t a u b i s k u t t i n i t a l - l e w m o r r . K w a i k u l h a d d d a w n k i e n i k o l l u ; w a r a m i e n b d e w d e l i n i k - k a x x i t a - i k k u l a t i n i .